

ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ จังหวัดกระบี่

Family-Related Factors Influencing to Juvenile Delinquency in Krabi Province

กาญจน์กนก อุดลกาญจน์¹ เสาวธาร โพธิ์กลัด²

Kankanok Aubonkan, Saowathan Phoglad

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกระบี่ และ 2) เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกระบี่ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด 2) เจ้าหน้าที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 3) เจ้าหน้าที่ตำรวจ 4) พนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว และ 5) เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ รวมทั้งสิ้น 17 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) กระบวนการภายในครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู และการกำกับดูแลพฤติกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญสูงสุด 2) โครงสร้างครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวที่บิดามารดาแยกทางหรือขาดผู้ดูแลใกล้ชิด 3) อาชีพและสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและโอกาสทางสังคมของเด็กและเยาวชน และ 4) สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและบริบททางสังคมที่เอื้อต่อพฤติกรรมเสี่ยง 2. แนวทางการแก้ไขปัญห ควรดำเนินการอย่างบูรณาการในระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน กระบวนการยุติธรรม และใช้เทคโนโลยีในการเฝ้าระวังและป้องกันปัญหา โดยมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ส่งเสริมการสื่อสารเชิงบวก และพัฒนาระบบสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การป้องกันการกระทำผิดซ้ำและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords): ปัจจัยด้านครอบครัว; การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน; เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

Abstract

This research article aimed to: (1) examine family-related factors influencing delinquent behavior among children and youth in Krabi Province, and (2) propose guidelines for preventing and addressing juvenile delinquency in the province. This study employed a qualitative research design using semi-structured in-depth interviews. Data were collected from 17 key informants representing five groups: (1) juvenile offenders, (2) officers from the

Received: 2026-06-27 Revised: 2026-07-25 Accepted: 2026-07-26

¹ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Faculty of Social Administration, Thammasat University E-mail kkn2203@gmail.com

² คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Faculty of Social Administration, Thammasat University E-mail dear_tam@hotmail.com

Juvenile Observation and Protection Center, (3) police officers, (4) juvenile and family prosecutors, and (5) probation officers. The data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that: (1) the family-related factors influencing to juvenile delinquency consisted of four major dimensions: (a) family processes, particularly parenting practices and behavioral supervision, which were identified as the most influential factors; (b) family structure, especially parental separation and the absence of close parental supervision; (c) family occupation and socioeconomic status, which affected children's quality of life and social opportunities; and (d) residential environment and social context that facilitated risk-taking behaviors. (2) The proposed guidelines for addressing juvenile delinquency emphasize an integrated approach involving families, schools, communities, the justice system, and the application of technology for monitoring and prevention. Priority should be given to strengthening family relationships, promoting positive family communication, and developing appropriate social support systems to prevent reoffending and enhance the long-term well-being of children and youth.

Keywords: Family Factors; Juvenile Delinquency; Juvenile Offenders

บทนำ (Introduction)

ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม แม้หน่วยงานภาครัฐจะดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง แต่สถิติการกระทำผิดยังคงอยู่ในระดับที่น่ากังวล โดยในปี พ.ศ. 2568 มีเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีทั่วประเทศจำนวน 12,733 คดี และร้อยละ 89.23 เป็นเพศชาย (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2568) ลักษณะการกระทำผิดที่พบ ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับประมวลกฎหมายยาเสพติด การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมีความเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางสังคม กลุ่มเพื่อน และครอบครัว โดยครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญต่อการหล่อหลอมพฤติกรรม พัฒนาการทางอารมณ์ และการตัดสินใจของเด็ก ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ตลอดจนการดูแลและกำกับพฤติกรรมของผู้ปกครอง จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจช่วยลดหรือเพิ่มความเสี่ยงต่อการกระทำผิด หากครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม เด็กและเยาวชนอาจมีแนวโน้มเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยงมากขึ้น (ณัฐกิตติมา จิตรานูเคราะห์, 2566: 231-232)

สำหรับจังหวัดกระบี่ แม้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจจากภาคการท่องเที่ยว แต่ยังคงพบเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2562-2568 สะท้อนว่าปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่บิดามารดาแยกกันอยู่หรือไม่ได้อยู่ร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 71.95 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบริบทครอบครัวต่อพฤติกรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดกระบี่, 2568)

นอกจากนี้ การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนยังสามารถพิจารณาได้ผ่านกรอบแนวคิดทางอาชญาวิทยาและสังคมวิทยาหลายประการ โดยเฉพาะทฤษฎีการควบคุมทางสังคมของ Hirschi (1969, อ้างถึงใน Siegel & Welsh, 2018 , ผู้วิจัยแปล)

ซึ่งอธิบายว่า ความผูกพันระหว่างเด็กกับครอบครัวเป็นกลไกสำคัญในการยับยั้งพฤติกรรมเบี่ยงเบน หากเด็กขาดความผูกพันทางอารมณ์กับผู้ปกครอง ย่อมมีแนวโน้มเข้าสู่การกระทำผิดมากขึ้น ขณะเดียวกัน ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977, อ้างถึงใน Siegel & Welsh, 2018, ผู้วิจัยแปล) และแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมของ Akers (1998, อ้างถึงใน Siegel & Welsh, 2018) อธิบายว่า เด็กและเยาวชนสามารถเรียนรู้พฤติกรรมผ่านการสังเกต การเลียนแบบ และการได้รับแรงเสริมจากบุคคลใกล้ชิด โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน เด็กก็มีโอกาสซึมซับและพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวด้วย

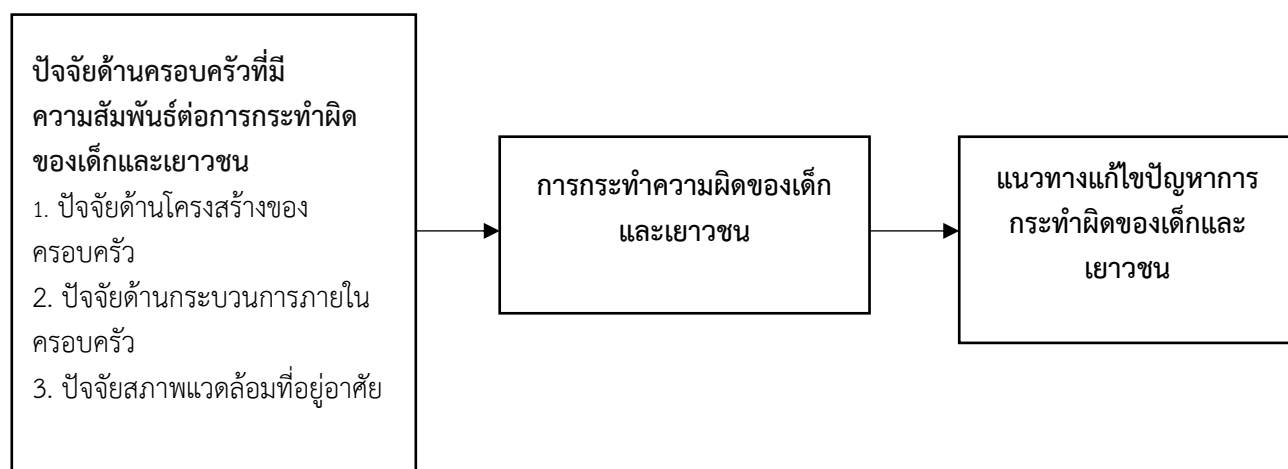
นอกจากนี้ ทฤษฎีความตึงเครียดทางสังคมของ Merton (1938, อ้างถึงใน Siegel & Welsh, 2018, ผู้วิจัยแปล) อธิบายผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจภายในครอบครัวว่า เมื่อเด็กและเยาวชนเผชิญข้อจำกัดในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา หรือเป้าหมายที่สังคมคาดหวัง อาจนำไปสู่ความเครียดและแสวงหาทางเลือกอื่นที่เบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานทางสังคม ผลการศึกษาหลายชิ้นสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว โดย Siegel และ Welsh (2018, ผู้วิจัยแปล) พบว่า เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่มีความไม่มั่นคงทางโครงสร้างมีแนวโน้มกระทำผิดมากกว่าเด็กในครอบครัวที่มีความมั่นคง

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว การศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกระบี่จึงมีความจำเป็นทั้งในเชิงวิชาการและเชิงนโยบาย เพื่อทำความเข้าใจกลไกที่เชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างครอบครัว สถานะทางเศรษฐกิจ กระบวนการภายในครอบครัวและสภาพแวดล้อม การดำรงชีวิตกับพฤติกรรมกระทำผิดของเด็กและเยาวชน อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และส่งเสริมให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกระบี่
2. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกระบี่

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกระบี่ และศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดกระบี่ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1) โครงสร้างครอบครัว (2) สถานะทางเศรษฐกิจ (3) กระบวนการภายในครอบครัว และ (4) สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ซึ่งการกำหนดประเด็นการศึกษาดังกล่าวเป็นผลจากการสังเคราะห์วรรณกรรม แนวคิดทางอาชววิทยา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษานี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกระบี่ โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 17 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ เด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดและถูกส่งตัวไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดกระบี่ จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดกระบี่ จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดกระบี่ จำนวน 3 คน อัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกระบี่ จำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่คุมประพฤติจังหวัดกระบี่ จำนวน 3 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาดำเนินการในพื้นที่จังหวัดกระบี่ โดยมุ่งศึกษาเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ตลอดจนหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกระบี่

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2569 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับโครงสร้างครอบครัว สถานะทางเศรษฐกิจ กระบวนการภายในครอบครัว และสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อคำถาม และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และทดลองใช้กับบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผู้ให้ข้อมูล แต่ไม่ใช่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจริง เพื่อประเมินความชัดเจนของภาษา ลำดับคำถาม และระยะเวลาในการสัมภาษณ์ ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง พร้อมบันทึกข้อมูลและตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากเอกสารและผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม

เนื่องจากการวิจัยมีเด็กและเยาวชนเป็นผู้ให้ข้อมูล ซึ่งถือเป็นกลุ่มเปราะบาง ผู้วิจัยจึงดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในคน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน สิทธิในการปฏิเสธหรือลาออกจากการวิจัย การรักษาความลับ และการไม่เปิดเผยข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคลได้ พร้อมขอความยินยอมจากผู้ปกครองหรือผู้แทนโดยชอบธรรม และขอความยินยอมจากเด็กและเยาวชนก่อนการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ โครงการวิจัยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ รหัสโครงการวิจัย SSTU-EC 169/2567 มีระยะเวลารับรองตั้งแต่วันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2568 ถึงวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2569

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสารถูกวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลตามประเด็นการศึกษา พร้อมเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายปัจจัยด้านครอบครัวที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และสังเคราะห์แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหามาให้เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดกระบี่

ผลการวิจัย (Research Results)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกระบี่

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกระบี่สามารถจำแนกได้เป็น 4 ด้านหลัก

1. ปัจจัยด้านโครงสร้างครอบครัว

1.1 ครอบครัว ครอบครัวแตกแยกจากการหย่าร้าง การแยกทาง การต้องโทษจำคุกของบิดาหรือมารดา หรือการย้ายถิ่นไปทำงานต่างพื้นที่ เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เนื่องจากทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดทางอารมณ์ การดูแลอย่างต่อเนื่อง และผู้ดูแลหลักที่มีบทบาทชัดเจน ส่งผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ การควบคุมตนเอง และเพิ่มความเสี่ยงต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบน ดังคำให้สัมภาษณ์ว่า “พ่อแม่เลิกกันตั้งแต่ผมอยู่ประถม ผมอยู่กับยายมาตลอด ยายก็ไม่ค่อยรู้ว่าผมไปไหนกับใคร เลยใช้เวลาอยู่กับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่” (เด็กและเยาวชน อายุ 15 ปี)

1.2 การอาศัยอยู่กับญาติ เด็กและเยาวชนบางส่วนอาศัยอยู่กับปู่ย่า ตายาย หรือญาติ เนื่องจากปัญหาครอบครัวและข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ แม้ญาติจะตั้งใจดูแล แต่ข้อจำกัดด้านอายุ สุขภาพ ภาระหน้าที่ และความเข้าใจพัฒนาการของวัยรุ่น อาจทำให้การกำกับดูแลและการสื่อสารไม่ทั่วถึง ดังคำให้สัมภาษณ์ว่า “ผมอยู่กับตาและยาย ท่านแก่แล้ว เวลามีปัญหาไม่ค่อยกล้าปรึกษา เพราะคิดว่าท่านคงไม่เข้าใจเรื่องของวัยรุ่น” (เด็กและเยาวชน อายุ 16 ปี) ช่องว่างระหว่างวัยจึงอาจทำให้เด็กขาดที่พึ่งทางอารมณ์และหันไปแสวงหาการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบน

2. ปัจจัยด้านอาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจ

อาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยครอบครัวส่วนใหญ่มีรายได้ไม่มั่นคงและผู้ปกครองต้องทำงานนอกบ้านเป็นเวลานาน ทำให้มีเวลาดูแลติดตามพฤติกรรม และสื่อสารกับบุตรลดลง ดังคำให้สัมภาษณ์ว่า “แม่ทำงานตั้งแต่เช้าถึงดึก บางวันแทบไม่ได้คุยกันเลย ส่วนผมก็ออกไปอยู่กับเพื่อนมากกว่าอยู่บ้าน” (เด็กและเยาวชน อายุ 15 ปี) นอกจากนี้ ความ

ยากจน หนี้สิน และข้อจำกัดด้านทรัพยากรยังสร้างแรงกดดันต่อครอบครัว และลดโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาตนเองของเด็ก บางรายจึงออกจากระบบการศึกษาหรือเข้าสู่กิจกรรมเสี่ยงเพื่อหารายได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ว่า “ที่บ้านมีหนี้เยอะ ผมออกจากโรงเรียนมาช่วยทำงาน พอมีเพื่อนชวนไปส่งของก็ทำโดยไม่รู้ว่ามีกฎหมาย” (เด็กและเยาวชน อายุ 17 ปี)

3. ปัจจัยด้านกระบวนการภายในครอบครัว

3.1 การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ผู้ปกครองจำนวนหนึ่งขาดเวลาในการดูแล ติดตาม และรับรู้พฤติกรรมของบุตรอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากภาระด้านการงานและปัญหาทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้เด็กขาดการกำกับดูแล ขาดกรอบในการควบคุมพฤติกรรม และมีแนวโน้มแสวงหาการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนหรือบุคคลภายนอกครอบครัวมากขึ้น ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเข้าสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนและการกระทำผิด ดังคำให้สัมภาษณ์ของเด็กและเยาวชนรายหนึ่งว่า “พอกับแม่ออกไปทำงานตั้งแต่เช้า กลับมาก็ดึก ไม่ค่อยรู้ว่าผมไปไหนหรืออยู่กับใคร ส่วนใหญ่ผมจึงออกไปอยู่กับเพื่อน พอเพื่อนชวนไปทำอะไรก็ตาม เพราะไม่มีใครคอยเตือนหรือห้าม” (เด็กและเยาวชน อายุ 17 ปี)

3.2 การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงในครอบครัวทั้งในรูปแบบการทำร้ายร่างกาย การใช้วาจารุนแรง หรือความขัดแย้งภายในบ้าน ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางอารมณ์และความรู้สึกปลอดภัยของเด็ก เด็กที่เติบโตในสภาพแวดล้อมดังกล่าวมีแนวโน้มเรียนรู้และซึมซับรูปแบบการแก้ไขปัญหาด้วยความก้าวร้าว จนนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมรุนแรงหรือการกระทำผิดในอนาคต โดยเด็กคนหนึ่งเล่าว่า “ที่บ้านทะเลาะกันบ่อย พ่อเคยทำร้ายแม่ เวลามีปัญหาผมก็คิดว่าการใช้กำลังเป็นเรื่องปกติ” (เด็กและเยาวชน อายุ 18 ปี)

3.3 ความไม่พร้อมในการดูแลบุตร ผู้ปกครองบางส่วนยังขาดความพร้อมทั้งด้านวุฒิภาวะ ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก และทักษะในการเลี้ยงดู ส่งผลให้ไม่สามารถให้คำปรึกษา สนับสนุนทางอารมณ์ หรือชี้แนะการดำเนินชีวิตแก่บุตรได้อย่างเหมาะสม เด็กจึงขาดที่พึ่งพิงทางจิตใจและอาจหันไปพึ่งพากลุ่มเพื่อนหรือบุคคลภายนอกแทน ดังคำให้สัมภาษณ์ของเด็กและเยาวชนรายหนึ่งว่า “เวลามีปัญหาผมไม่ค่อยกล้าปรึกษาคนที่บ้าน เพราะพ่อแม่ไม่ค่อยเข้าใจเรื่องของวัยรุ่น บางครั้งก็ใช้วิธีดุด่ามากกว่ารับฟัง ผมจึงไปคุยกับเพื่อนและทำตามที่เพื่อนแนะนำมากกว่า” (เด็กและเยาวชน อายุ 18 ปี)

3.4 ความห่างเหินและการขาดการสื่อสารภายในครอบครัว หลายครอบครัวมีข้อจำกัดด้านเวลา และรูปแบบการสื่อสาร ส่งผลให้เด็กและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ห่างเหิน เด็กไม่กล้าเปิดเผยปัญหาหรือปรึกษาผู้ปกครองเมื่อประสบปัญหา ขณะที่ผู้ปกครองไม่สามารถรับรู้หรือเข้าใจความต้องการของบุตรได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้เด็กแสวงหาการยอมรับและคำแนะนำจากบุคคลภายนอกครอบครัวมากขึ้น ยกตัวอย่างข้อมูลสัมภาษณ์ เช่น “เวลามีปัญหาผมไม่เคยเล่าให้พ่อแม่ฟัง เพราะคิดว่าท่านไม่เข้าใจ เลยไปปรึกษาเพื่อนมากกว่า” (เด็กและเยาวชน อายุ 18 ปี)

3.5 การเลียนแบบพฤติกรรมจากบุคคลใกล้ชิด เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มเรียนรู้พฤติกรรมจากบุคคลใกล้ชิด โดยเฉพาะผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัว หากบุคคลเหล่านั้นมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การใช้ความรุนแรง เด็กอาจซึมซับและเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าว จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมและการดำเนินชีวิตของตน ดังคำให้สัมภาษณ์ของเด็กและเยาวชนรายหนึ่งว่า “ตอนเด็กผมเห็นคนในบ้านเล่นพนันและทะเลาะกันเป็นประจำ พอโตขึ้นก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดา เวลาเพื่อนชวนเล่นพนันหรือมีเรื่องกัน ผมจึงไม่ได้คิดว่ามันร้ายแรง เพราะเห็นพฤติกรรมแบบนี้มาตลอด” (เด็กและเยาวชน อายุ 16 ปี)

3.6 ความกดดันภายในครอบครัว ความคาดหวังที่สูงเกินไป การเลี้ยงดูแบบควบคุมเข้มงวด หรือ การตำหนิอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างแรงกดดันทางอารมณ์แก่เด็กและเยาวชนได้ เด็กบางรายเกิดความเครียด ความรู้สึกกลัว หรือรู้สึกว่าตนไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว จึงแสดงออกผ่านพฤติกรรมต่อต้าน พฤติกรรมเสี่ยง หรือการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกากระทำผิดเพื่อแสวงหาการยอมรับจากบุคคลหรือกลุ่มอื่น มีเด็กคนหนึ่งกล่าวว่า “พ่อแม่ชอบเปรียบเทียบผมกับพี่ตลอด รู้สึกว่าทำอะไรก็ไม่ดีพอ เลยไม่อยากอยู่บ้าน” (เด็กและเยาวชน อายุ 15 ปี)

4. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

4.1 กลุ่มเพื่อนเสี่ยง กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเมื่อครอบครัวขาดการดูแลและกำกับอย่างใกล้ชิด เด็กมักต้องการการยอมรับจากกลุ่มและมีแนวโน้มทำตามเพื่อนเพื่อรักษาความสัมพันธ์ หากกลุ่มเพื่อนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การทะเลาะวิวาท หรือการกระทำผิดกฎหมาย เด็กย่อมมีโอกาสเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยงมากขึ้น โดยผลการสัมภาษณ์สะท้อนประเด็นสำคัญ ได้แก่ การถูกเพื่อนชักชวน ความต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่ม และการตัดสินใจทำตามเพื่อน ดังคำให้สัมภาษณ์ของเด็กและเยาวชนรายหนึ่งว่า “ตอนแรกไม่ได้คิดจะอยู่กับยาเสพติด แต่เพื่อนในกลุ่มเขาทำกันหมด ถ้าไม่ทำตามก็เหมือนจะอยู่กับเขาไม่ได้” (เด็กและเยาวชน อายุ 16 ปี)

4.2 สภาพสังคมและชุมชนที่อยู่อาศัย สภาพสังคมและชุมชนมีอิทธิพลต่อค่านิยมและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน หากพื้นที่มีปัญหา ยาเสพติด ความรุนแรง หรือการกระทำผิดเกิดขึ้นเป็นประจำ เด็กอาจเกิดความคุ้นชินและมองว่าเป็นเรื่องปกติ ขณะเดียวกัน การขาดกิจกรรมสร้างสรรค์ พื้นที่เรียนรู้ และกลไกดูแลจากชุมชน อาจทำให้เด็กใช้เวลาว่างอย่างไม่เหมาะสมและคบหากับกลุ่มเพื่อนเสี่ยง ดังคำให้สัมภาษณ์ว่า “แถวบ้านมีคนเสพยาอยู่บ่อย ๆ เห็นจนชิน บางคนก็เป็นคนรู้จักในชุมชน ทำให้รู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติของคนแถวนี้” (เด็กและเยาวชน อายุ 16 ปี)

4.3 สภาพแวดล้อมทางสังคมออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน เนื่องจากสามารถเข้าถึงข้อมูลและเนื้อหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว หากขาดการกำกับดูแลจากผู้ปกครอง เด็กอาจได้รับอิทธิพลจากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เลียนแบบพฤติกรรมรุนแรงหรือผิดกฎหมาย และเข้าร่วมกลุ่มออนไลน์ที่ส่งเสริมพฤติกรรมเสี่ยง สภาพแวดล้อมทางสังคมออนไลน์จึงเป็นอีกปัจจัยที่เชื่อมโยงกับการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน ดังคำให้สัมภาษณ์ของเด็กและเยาวชนรายหนึ่งว่า “ส่วนใหญ่ผมเล่นโซเชียลทุกวัน เห็นคลิปทะเลาะวิวาท แข่งรถ หรือชวนเล่นพนันบ่อย ๆ บางครั้งก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติ เพราะคนกดถูกใจและแชร์กันเยอะ” (เด็กและเยาวชน อายุ 17 ปี)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกระบี่

จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนควรดำเนินการแบบบูรณาการใน 5 ระดับ ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน กระบวนการยุติธรรม และเทคโนโลยี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ระดับครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการภายในครอบครัวเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมากที่สุด โดยเฉพาะการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การขาดการสื่อสาร ความห่างเหิน และความไม่

พร้อมของผู้ปกครอง ดังนั้น การป้องกันและแก้ไขปัญหาคควรเริ่มจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการหล่อหลอมพฤติกรรม ค่านิยม และการตัดสินใจของเด็ก

1.1 ความเข้มแข็งของครอบครัวและการเลี้ยงดู ผู้ปกครองควรได้รับการพัฒนาทักษะการเลี้ยงดู การสื่อสารเชิงบวก การรับฟังปัญหา และการกำกับดูแลเด็กอย่างเหมาะสมตามวัย รวมทั้งส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาด้วยกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความผูกพัน ลดช่องว่างระหว่างวัย และช่วยให้ผู้ปกครองสามารถรับรู้และแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น

1.2 ความร่วมมือและการยอมรับปัญหา ผู้ปกครองควรตระหนักและยอมรับปัญหาพฤติกรรมของบุตรโดยไม่ปกปิดหรือมองข้าม พร้อมมีส่วนร่วมในการติดตาม แก้ไข และฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งประสานความร่วมมือกับโรงเรียน ชุมชน นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่สถานพินิจ เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดการกระทำผิดซ้ำ และสนับสนุนให้เด็กกลับคืนสู่สังคมได้อย่างยั่งยืน

2. ระดับโรงเรียน

โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการเฝ้าระวัง คัดกรอง และป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง เนื่องจากครูสามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม อารมณ์ และความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กได้อย่างใกล้ชิด จึงควรมีระบบติดตาม ช่วยเหลือ และประสานงานกับครอบครัวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนที่ปัญหาจะพัฒนาไปสู่การกระทำผิด

2.1 การป้องกันเชิงรุกในสถานศึกษา เด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งเริ่มแสดงพฤติกรรมเสี่ยงตั้งแต่ช่วงวัยเรียน โรงเรียนควรเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงตั้งแต่ระยะเริ่มต้น เช่น การขาดเรียน การคบเพื่อนกลุ่มเสี่ยง พฤติกรรมก้าวร้าว และการเกี่ยวข้องกับสารเสพติด พร้อมจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต การควบคุมอารมณ์ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการปฏิเสธแรงกดดันจากเพื่อน รวมทั้งจัดพื้นที่ปลอดภัยให้เด็กสามารถปรึกษาครู และติดตามนักเรียนกลุ่มเปราะบางอย่างต่อเนื่องก่อนที่ปัญหาจะรุนแรงขึ้น

2.2 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เจ้าหน้าที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่าโรงเรียนควรมีระบบคัดกรอง ติดตาม และช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างเป็นรูปธรรม โดยประสานความร่วมมือระหว่างครูประจำชั้น ครูแนะแนว ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือเด็กได้ตรงจุดและลดโอกาสเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยง

2.3 หลักสูตรและความรู้กฎหมาย โรงเรียนควรให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย สิทธิ หน้าที่ และผลกระทบของการกระทำผิด โดยเฉพาะเรื่องยาเสพติด การทะเลาะวิวาท และความผิดผ่านสื่อออนไลน์ ผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย เช่น การศึกษากรณีตัวอย่าง การจำลองสถานการณ์ และการเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เด็กตระหนักถึงผลของการตัดสินใจ เคารพกติกา และปฏิบัติตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ระดับชุมชน

ชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเมื่อครอบครัวไม่สามารถดูแลได้อย่างใกล้ชิด หากชุมชนขาดกิจกรรมสร้างสรรค์ กลไกดูแล หรือมีปัญหา ยาเสพติดและอาชญากรรม เด็กอาจซึมซับพฤติกรรมเสี่ยงได้ง่าย ดังนั้น การป้องกันและแก้ไขปัญหาก็ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างชุมชน ครอบครัว และโรงเรียน

3.1 การเตรียมชุมชนและรองรับหลังปล่อยตัว จากการศึกษาพบว่า ชุมชนควรมีระบบติดตามและช่วยเหลือเด็กหลังพ้นจากระบบการยุติธรรม โดยเปิดโอกาสให้กลับเข้าสู่วัยศึกษา การฝึกอาชีพ หรือกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เพื่อลดการตีตรา สร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และลดโอกาสกลับไปคบกลุ่มเพื่อนเดิมหรือกระทำผิดซ้ำ

3.2 พื้นที่ปลอดภัยและกิจกรรมสร้างสรรค์ ชุมชนควรจัดพื้นที่ปลอดภัยและกิจกรรมที่เหมาะสม เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ จิตอาสา และการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้เด็กใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์ ลดการเข้าสู่กลุ่มเพื่อนเสี่ยง และเสริมความภาคภูมิใจในตนเองและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

3.3 การให้ความรู้แก่ชุมชน การป้องกันปัญหาเด็กและเยาวชนไม่ใชหน้าที่ของครอบครัว โรงเรียน เพียงอย่างเดียว แต่ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ก็มีบทบาทสำคัญในการเฝ้าระวังและช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยงเช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงควรส่งเสริมความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก สิทธิเด็ก กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก ตลอดจนวิธีสังเกตและช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยง โดยประสานความร่วมมือระหว่างผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและดูแลเด็กในระดับพื้นที่

4. ระดับกระบวนการยุติธรรม

การแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไม่ควรมุ่งเน้นเพียงการบังคับใช้กฎหมายหรือการลงโทษ แต่ควรให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือ พื้นฟู และสร้างโอกาสให้เด็กสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงสาเหตุของการกระทำผิดที่มักเกี่ยวข้องกับปัญหาครอบครัว สภาพแวดล้อม และข้อจำกัดด้านโอกาสในการดำรงชีวิต

4.1 การใช้มาตรการเชิงฟื้นฟู ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า ควรให้ความสำคัญกับการให้คำปรึกษา การปรับพฤติกรรม การฟื้นฟูสภาพจิตใจ และการเตรียมความพร้อมก่อนกลับคืนสู่สังคม ควบคู่กับการมีส่วนร่วมของครอบครัว เพื่อแก้ไขสาเหตุของปัญหาและลดการกระทำผิดซ้ำ

4.2 การพัฒนาบุคลากรเฉพาะทาง ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนสะท้อนว่า ควรพัฒนาศักยภาพของพนักงานสอบสวน นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ครูแนะแนว และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ด้านจิตวิทยา พัฒนาการเด็ก และกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก เพื่อให้สามารถประเมินปัญหาและให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

4.3 การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร ผู้ให้ข้อมูลหลายกลุ่มให้ความเห็นว่า ควรจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรให้เพียงพอสำหรับการฟื้นฟู พัฒนาทักษะชีวิต และติดตามเด็กหลังพ้นจากระบบการยุติธรรม เนื่องจากการลงทุนด้านการป้องกันและฟื้นฟูเป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุและช่วยลดปัญหาในระยะยาว

4.4 การปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายและกระบวนการ ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนควรคำนึงถึงพัฒนาการและศักยภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยเฉพาะคดีที่ไม่ร้ายแรง ควรส่งเสริมการใช้มาตรการทางเลือก เช่น การคุมประพฤติ การบำเพ็ญประโยชน์ การเข้าร่วมกิจกรรมปรับพฤติกรรม และการฟื้นฟูเฉพาะด้าน พร้อมยึดหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม เพื่อสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืน

5. มิติเทคโนโลยี

แม้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์อาจเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งเสริมการเลียนแบบพฤติกรรมไม่เหมาะสม แต่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกัน ฝ้าระวัง ติดตาม และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนได้ หากประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับบริบทของกระบวนการยุติธรรม

5.1 การใช้เทคโนโลยีในกระบวนการยุติธรรม จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่ตำรวจ และอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว พบว่า ควรนำระบบประชุมทางไกลมาใช้ในการสอบสวน การประชุม และการรายงานตัว โดยเฉพาะกรณีที่เด็กและผู้ปกครองอยู่ห่างไกล เพื่อลดภาระด้านเวลา ค่าใช้จ่าย และผลกระทบต่อการศึกษา รวมทั้งช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานงานได้รวดเร็วและต่อเนื่องมากขึ้น

5.2 การติดตามและฟื้นฟูผ่านระบบดิจิทัล ผลการศึกษาพบว่า ควรพัฒนาระบบรายงานตัวออนไลน์ ระบบติดตามความก้าวหน้าด้านการศึกษาและอาชีพ และช่องทางสื่อสารระหว่างเด็ก ครอบครัว และเจ้าหน้าที่ เพื่อให้สามารถติดตามและช่วยเหลือเด็กหลังพ้นจากระบบการยุติธรรมได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะช่วงที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ

5.3 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนด้านสุขภาพจิตออนไลน์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ควรเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาช่องทางให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น ระบบปรึกษานักจิตวิทยาออนไลน์หรือแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิต โดยบูรณาการความร่วมมือกับ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โรงเรียน และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อประเมินความเสี่ยง ให้คำแนะนำเบื้องต้น และช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาด้านอารมณ์ ความเครียด ปัญหาครอบครัว หรือการปรับตัว ก่อนพัฒนาไปสู่พฤติกรรมเสี่ยง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกระบี่ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างครอบครัว อาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจ กระบวนการภายในครอบครัว และสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

ประเด็นแรก โครงสร้างครอบครัว โดยเฉพาะการหย่าร้าง การแยกทาง และการขาดผู้ดูแลหลัก ทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดทางอารมณ์และการกำกับดูแลที่เหมาะสม จึงเพิ่มความเสี่ยงต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบน สอดคล้องกับทฤษฎีการควบคุมทางสังคมของ Hirschi ซึ่งอธิบายว่า ความผูกพันกับครอบครัวเป็นกลไกสำคัญในการยับยั้งการกระทำผิด หากความผูกพันอ่อนแอลง เด็กย่อมมีแนวโน้มกระทำผิดมากขึ้น (Hirschi, 1969, อ้างถึงใน Siegel & Welsh, 2018, ผู้วิจัยแปล) และสอดคล้องกับ Siegel และ Welsh (2018) ที่พบว่า เด็กจากครอบครัวที่มีโครงสร้างไม่มั่นคงมีแนวโน้มเข้าสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนมากกว่าเด็กจากครอบครัวที่มั่นคง

ประเด็นที่สอง อาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ส่งผลต่อคุณภาพการดูแลและโอกาสในการพัฒนาของเด็ก ครอบครัวที่มีรายได้น้อยหรือไม่มั่นคงมักเผชิญข้อจำกัดด้านการศึกษา ทรัพยากร และเวลาในการดูแลบุตร ทำให้เด็กมีโอกาสน้อยกว่ากลุ่มเพื่อนเสี่ยงหรือแสวงหารายได้ด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสม ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับทฤษฎีความตึงเครียดทางสังคมของ Merton ซึ่งเสนอว่า การไม่สามารถบรรลุเป้าหมายผ่านวิถีทางที่สังคมยอมรับ อาจก่อให้เกิดความกดดันและนำไปสู่การเลือกวิถีทางที่เบี่ยงเบน (Merton, 1938, อ้างถึงใน Siegel & Welsh, 2018, ผู้วิจัยแปล)

ประเด็นที่สาม กระบวนการภายในครอบครัว เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การใช้ความรุนแรง ความห่างเหิน และการขาดการสื่อสาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางอารมณ์ การควบคุมตนเอง และการตัดสินใจของเด็ก สอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการเลี้ยงดูของ Baumrind ที่เน้นความสมดุลระหว่างความรัก ความเอาใจใส่ และการกำกับดูแล (Baumrind, 1991, อ้างถึงใน Font & Maguire-Jack, 2016, ผู้วิจัยแปล) รวมทั้งสอดคล้องกับ ญัตติมติมา จิตรานุเคราะห์ (2566: 229) ที่พบว่า การสื่อสารเชิงบวกและความผูกพันภายในครอบครัวช่วยลดความเสี่ยงต่อการกระทำผิดได้ เด็กที่ขาดการดูแลและความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวจึงมักหันไปแสวงหาการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนภายนอกมากขึ้น

นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนยังอาจเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมเสี่ยงจากผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัว เช่น การใช้สารเสพติด การพนัน และความรุนแรง สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ซึ่งอธิบายว่าพฤติกรรมเกิดจากการสังเกตและเลียนแบบบุคคลต้นแบบ และแนวคิดของ Akers ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการคบหาสมาคม การได้รับแรงเสริม และการยอมรับจากกลุ่ม (Bandura, 1977; Akers, 1998, อ้างถึงใน Siegel & Welsh, 2018, ผู้วิจัยแปล)

ประเด็นที่สี่ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ทั้งกลุ่มเพื่อน ชุมชน และสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก เด็กที่คบเพื่อนกลุ่มเสี่ยง อาศัยในชุมชนที่มีปัญหาสารเสพติดหรือความรุนแรง หรือเข้าถึงเนื้อหาออนไลน์ที่ไม่เหมาะสมโดยขาดการกำกับดูแล มีแนวโน้มซึมซับและเลียนแบบพฤติกรรมเบี่ยงเบนมากขึ้น ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมของ Akers (1998) ซึ่งชี้ว่า พฤติกรรมสามารถเรียนรู้ผ่านการคบหาสมาคม การเลียนแบบ และแรงเสริมจากบุคคลหรือกลุ่ม ทั้งในชีวิตจริงและในสังคมออนไลน์

โดยสรุป การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในครอบครัวกับสภาพแวดล้อมภายนอก มิได้เกิดจากสาเหตุใดเพียงประการเดียว อย่างไรก็ตาม ครอบครัวยังคงเป็นกลไกพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการกำกับดูแล สร้างความผูกพัน และเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่เด็กและเยาวชน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดกระบี่ควรดำเนินการอย่างบูรณาการใน 4 ด้าน ได้แก่ ครอบครัว การศึกษาและชุมชน กระบวนการยุติธรรม และเทคโนโลยี

ประเด็นแรก แนวทางด้านครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า ครอบครัวเป็นกลไกพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน จึงควรส่งเสริมทักษะการเลี้ยงดู การสื่อสารเชิงบวก การรับฟังปัญหา การกำกับดูแล และการสร้างความผูกพันระหว่างผู้ปกครองกับบุตร รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการติดตามและแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กอย่างจริงจัง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการเลี้ยงดูของ Baumrind ซึ่งเสนอว่า การเลี้ยงดูที่เหมาะสมควรมีความสมดุลระหว่างความรัก ความอบอุ่น และการกำกับดูแล เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และพฤติกรรมของเด็ก (Baumrind, 1991, อ้างถึงใน Font & Maguire-Jack, 2016, ผู้วิจัยแปล) อีกทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีการควบคุมทางสังคมของ Hirschi ที่อธิบายว่า ความผูกพันระหว่างเด็กกับครอบครัวเป็นกลไกสำคัญในการยับยั้งพฤติกรรมเบี่ยงเบน เด็กที่ได้รับความรัก ความเอาใจใส่ และการกำกับดูแลอย่างเหมาะสมจึงมีแนวโน้มเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยงน้อยลง (Hirschi, 1969, อ้างถึงใน Siegel & Welsh, 2018, ผู้วิจัยแปล)

ประเด็นที่สอง แนวทางด้านการศึกษาและชุมชน โรงเรียนและชุมชนควรมีบทบาทในการเฝ้าระวัง คัดกรอง และช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยงตั้งแต่วัยเริ่มต้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เด็กใช้ชีวิตและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบตัวเป็นประจำ แนวทางสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การติดตามพฤติกรรม

เสี่ยง การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต การสร้างพื้นที่ปลอดภัยและกิจกรรมสร้างสรรค์ ตลอดจนการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานดังกล่าวจะช่วยลดโอกาสที่เด็กจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มเพื่อนเสี่ยง และส่งเสริมให้เด็กได้รับแบบอย่างทางพฤติกรรมที่เหมาะสม ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมของ Akers (1998) ซึ่งอธิบายว่า บุคคลเรียนรู้พฤติกรรมผ่านการคบหาสมาคม การเลียนแบบ และการได้รับแรงเสริมจากบุคคลหรือกลุ่มรอบตัว ดังนั้น การสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมเชิงบวกจึงช่วยลดการเรียนรู้พฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ (Akers, 1998, อ้างถึงใน Siegel & Welsh, 2018, ผู้วิจัยแปล)

ประเด็นที่สาม แนวทางด้านกระบวนการยุติธรรม ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานกับเด็กและเยาวชนควรมุ่งเน้นการฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมากกว่าการลงโทษเพียงอย่างเดียว โดยควรจัดให้มีการให้คำปรึกษา การบำบัดและฟื้นฟูสภาพจิตใจ การพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาและการฝึกอาชีพ การมีส่วนร่วมของครอบครัว ตลอดจนการเตรียมความพร้อมและติดตามภายหลังพ้นจากระบบการยุติธรรม แนวทางดังกล่าวช่วยแก้ไขสาเหตุพื้นฐานของการกระทำผิดและลดความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ สอดคล้องกับ Lipsey (2009, ผู้วิจัยแปล) ที่พบว่า มาตรการบำบัดและฟื้นฟูมีประสิทธิภาพในการลดการกระทำผิดซ้ำมากกว่ามาตรการที่มุ่งลงโทษเพียงอย่างเดียว และสอดคล้องกับ Mulvey (2011, ผู้วิจัยแปล) ที่ชี้ว่า การสนับสนุนจากครอบครัว โอกาสทางการศึกษาและอาชีพ รวมทั้งการติดตามอย่างต่อเนื่อง เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ การลงโทษเพียงอย่างเดียวไม่สามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นสาเหตุพื้นฐานของการกระทำผิดได้อย่างยั่งยืน

ประเด็นที่สี่ แนวทางด้านเทคโนโลยีและการบริหารจัดการข้อมูล เทคโนโลยีสามารถนำมาใช้สนับสนุนการติดตาม การประสานงาน การให้คำปรึกษา และการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เช่น การประชุมทางไกล ระบบรายงานตัวออนไลน์ บริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต และฐานข้อมูลกลางสำหรับติดตามเด็กกลุ่มเสี่ยงและเด็กหลังพ้นจากระบบการยุติธรรม ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ Grove et al. (2021, ผู้วิจัยแปล) ซึ่งพบว่า ระบบทางไกลและบริการสุขภาพจิตออนไลน์ช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการ ลดข้อจำกัดด้านระยะทาง และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้ความช่วยเหลือ อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ อินเทอร์เน็ต ทักษะดิจิทัล ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก จึงควรนำมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำงานของบุคลากร ไม่ใช่ทดแทนการดูแลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งหมด

โดยสรุป การป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจะมีประสิทธิภาพเมื่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมร่วมกันดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว การเฝ้าระวังและช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยงตั้งแต่วัยเริ่มต้น การใช้มาตรการเชิงฟื้นฟู และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การดำเนินงานแบบบูรณาการดังกล่าวจะช่วยลดการกระทำผิดซ้ำและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)๗

การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไม่ได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งโดยลำพัง แต่เป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในครอบครัวและปัจจัยแวดล้อมภายนอก โดยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้

ใหม่ในรูปแบบ K-FAMILY Model (Krabi Family-Based Juvenile Delinquency Prevention Model) ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

K – Kinship Structure (โครงสร้างและความมั่นคงของครอบครัว) ครอบครัวที่มีความมั่นคงและมีผู้ดูแลอย่างต่อเนื่องช่วยลดความเสี่ยงต่อการกระทำผิด ขณะที่ครอบครัวแตกแยกหรือการขาดผู้ดูแลหลักเพิ่มโอกาสเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน

F – Family Process (กระบวนการภายในครอบครัว) การเลี้ยงดู การสื่อสาร ความผูกพันทางอารมณ์ และการกำกับดูแล เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการหล่อหลอมพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

A – Adequate Economic Support (ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัว) ฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงช่วยเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาด้านตนเอง ขณะที่ความยากจนและความไม่มั่นคงทางรายได้อาจเพิ่มความเสี่ยงต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบน

M – Multidimensional Social Environment (สภาพแวดล้อมทางสังคมแบบพหุมิติ) กลุ่มเพื่อน ชุมชน และสภาพแวดล้อมทางสังคมออนไลน์ เป็นปัจจัยภายนอกที่สามารถส่งเสริมหรือยับยั้งพฤติกรรม การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ILY – Integrated Lifelong Youth Support (ระบบสนับสนุนเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการ) การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน กระบวนการยุติธรรม และเทคโนโลยี เพื่อสร้างระบบดูแลช่วยเหลือที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนควรมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวควบคู่กับการพัฒนาระบบสนับสนุนทางสังคมแบบบูรณาการ โดยให้ครอบครัวเป็นกลไกหลักในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ขณะที่โรงเรียน ชุมชน กระบวนการยุติธรรม และเทคโนโลยี ทำหน้าที่เป็นกลไกสนับสนุนในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับครอบครัว ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีทักษะการเลี้ยงดูและการสื่อสารกับบุตรอย่างเหมาะสม รวมทั้งเพิ่มบทบาทในการกำกับดูแลและติดตามพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะครอบครัวกลุ่มเสี่ยงและครอบครัวแตกแยก

1.2 ระดับโรงเรียน โรงเรียนควรพัฒนาระบบคัดกรอง ติดตาม และช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมส่งเสริมทักษะชีวิต ความรู้ด้านกฎหมาย และการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง

1.3 ระดับชุมชน ชุมชนควรจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน รวมทั้งสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาและอาชีพแก่เด็กที่เคยกระทำผิด เพื่อลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำ

1.4 ระดับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการการทำงานร่วมกันตั้งแต่ต้นทาง เน้นมาตรการฟื้นฟูควบคู่กับการติดตามและช่วยเหลือเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องหลังพ้นจากระบบการยุติธรรม

1.5 ระดับนโยบายและเทคโนโลยี ภาครัฐควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการติดตาม ดูแล และให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชน รวมทั้งพัฒนาระบบฐานข้อมูลร่วมระหว่างหน่วยงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดที่มีบริบทสังคมแตกต่างกัน เพื่อวิเคราะห์ผลของโครงสร้างชุมชนต่ออัตราการกระทำผิด

2.2 ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ของมาตรการฟื้นฟูในชุมชน เช่น โปรแกรมฝึกอาชีพหรือกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต ว่ามีผลต่อการลดการกระทำผิดซ้ำในระยะยาวมากน้อยเพียงใด

2.3 ควรศึกษามิติทางจิตวิทยาเชิงลึก เช่น ความรู้สึกตีตรา (stigma) และการรับรู้คุณค่าในตนเองของเด็กที่เคยกระทำผิด เพื่อพัฒนาแนวทางฟื้นฟูที่สอดคล้องกับบริบทจริงมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2568). สถิติเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี ประจำปี พ.ศ. 2568. กรุงเทพฯ: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.
- ณัฐกิตติมา จิตราอนุเคราะห์. (2566). การเสริมสร้างสันติสุขครอบครัวเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*. 6(5): 229-241.
- สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดกระบี่. (2568). รายงานสถิติเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2562-2568. กระบี่: สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดกระบี่.
- Akers, R. L. (1998). *Social learning and social structure: A general theory of crime and deviance*. Northeastern University Press.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice Hall.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*. 11(1): 56-95.
- Font, S. A., & Maguire-Jack, K. (2016). Pathways from childhood abuse and other adversities to adult health risks: The role of adult socioeconomic conditions. *Child Abuse & Neglect*. 51: 390-399.
- Grove, L., King, C. M., Bomysoad, R., Vasquez, L., & Kois, L. E. (2021). Technology for assessment and treatment of justice-involved youth: A systematic literature review. *Law and Human Behavior*. 45(5): 413-426.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. University of California Press.
- Lipsey, M. W. (2009). The primary factors that characterize effective interventions with juvenile offenders: A meta-analytic overview. *Victims & Offenders*. 4(2): 124-147.
- Merton, R. K. (1938). Social structure and anomie. *American Sociological Review*. 3(5): 672-682.
- Mulvey, E. P. (2011). *Highlights from Pathways to Desistance: A longitudinal study of serious adolescent offenders*. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, Office of Justice Programs, U.S. Department of Justice.
- Siegel, L. J., & Welsh, B. C. (2018). *Juvenile delinquency: Theory, practice, and law*. (13th ed.). Cengage Learning.